పదోతరగతి తెలుగు

మాతృభావన

ప్రతిపదార్థం

✪ అనల జ్యోతుల నీ పతివ్రతలఁ .... దుశ్చారిత్రముల్ సాగునే?

ప్రతిపదార్థం:

అనల జ్యోతులన్ = అగ్ని జ్వాలల లాంటి

ఈ పతివ్రతలన్ = ఈ పతివ్రతలను

పాపాచారులై = అపచారం చేసేవారై

డాయు = కలిసే

భూజనులు + ఎల్లను = భూమిపై ఉన్న ప్రజలు అందరూ,

నిజ సంపదల్ = తమ సంపదలను

తొఱగి = పోగొట్టుకుని

అస్తధ్వస్తులు + ఐ = సర్వనాశనమైనవారై

పోరె = పోకుండా ఉంటారా?

విత్తనమే = సంతానం

నిల్చునె = నిలుస్తుందా?

మున్ను = పూర్వం

పులస్త్యబ్రహ్మసంతానమున్ = పులస్త్యబ్రహ్మ కుమారుడైన రావణుడిని గురించి

ఎఱుంగమె = మనకు తెలియదా?

హైందవ భూమి = భారత భూమిలో

ఈ పగిది = ఇలాంటి

దుశ్చారిత్రముల్ = చెడు పనులు

సాగునే = సాగుతాయా?

R-28-11-14

పద్యపూరణ – భావ లేఖనం

- ✪ భావ లేఖనం విషయంలో పద్యంలో సంబోధన ఉంటే తప్పనిసరిగా ఆ సంబోధనతోనే భావాన్ని ప్రారంభించాలి.

ఉదా: దయాసముద్రుడా! తరిగొండ నృసింహదేవా!, భక్తుల పాలిట చింతామణియైన ఓ స్వామీ!

- ✪ పద్యంలోని ప్రతి పాదానికీ భావాన్ని చిన్నచిన్న వాక్యాల రూపంలో స్పష్టంగా రాయాలి.
- ✪ పూర్వాపరాలతో సంబంధం లేకుండా భావం సూటిగా రాస్తే సరిపోతుంది.

1. సురుచిరతారకాకుసుమశోభి... పశ్చిమదిక్తటంబునన్.

సురుచిరతారకాకుసుమశోభి నభోంగణభూమిc గాలమ
న్గరువవపుసూత్రధారి జతనంబున దిక్పతికోటి ముందటన్
సరసముగా నటింపcగ నిశాసతి కెత్తిన కొత్తతోcపుcబెం
దెర యన నొప్పె సాంధ్యనవదీధితి పశ్చిమదిక్తటంబునన్.

భావం: ప్రకాశించే చుక్కలనే పూలతో ఆకాశం అనే రంగస్థలం అలంకరింపబడింది. దానిమీద కాలమనే గొప్ప సూత్రధారి గొప్ప ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. ఈ ప్రయత్నంలో దిక్పాలకుల సమూహం ముందు, రాత్రి అనే స్త్రీ నాట్యం చేయడానికి వచ్చింది. అప్పుడు ఆమె ముందు పట్టుకొన్న లేత ఎరుపురంగు తెర ఏమో అనేటట్లుగా, సంధ్యాకాలపు కొత్త కాంతి, పడమటి దిక్కున ప్రకాశించింది.

2. అనుచున్ జేవురుమీఱు కన్నుcగవతో... సోన్‌దేవునిన్.

అనుచున్ జేవురుమీఱు కన్నుcగవతో నాస్పందదోష్ఠంబుతో
ఘన హుంకారముతో నటద్భ్రుకుటితో గర్జిల్లు నా భోన్‌సలే
శునిc జూడన్ బయిలోడెc గొల్వు; శివుడీసున్ గుత్తుకన్ మ్రింగి, బో
రన నవ్వారల బంధ మూడ్చి గొనితేరన్ బంచె సోన్‌దేవునిన్.

భావం: అంటూ ఉన్న శివాజీ కన్నులు ఎర్రబారాయి. పై పెదవి అదిరిపడుతోంది. గట్టిగా హుంకరించాడు. ముడితో కూడిన కనుబొమ్మలు కదలాడుతున్నాయి. గర్జిస్తున్న ఆ భోన్‌సలేశుని చూడటానికి సభ భయపడింది. అప్పుడు శివాజీ తన కోపాన్ని గొంతులోనే అణచుకున్నాడు. వెంటనే వారి సంకెళ్లను తొలగించి, తీసుకుని రమ్మని సోన్‌దేవుడిని ఆజ్ఞాపించాడు.

3. పట్టుగ నీశ్వరుండు తన పాలిట నుండి... దయాపయోనిధీ!

పట్టుగ నీశ్వరుండు తన పాలిట నుండిపుడిచ్చినంతలోc
దిట్టక దీనదేహులను తేటగ లాలన జేసి, యన్నమున్
పెట్టు వివేకి మానసముc బెంపొనరించుచు నూరకుండినన్
గుట్టుగ లక్ష్మిcబొందుc ; దరిగొండ నృసింహ! దయాపయోనిధీ!

భావం: దయాసముద్రుడా! తరిగొండ నృసింహదేవా! వివేకి అయినవాడు తనకు భగవంతుడు ప్రసాదించినంతలో అనాథలను నిరుపేదలను కసురుకోక, ఆప్యాయతతో లాలిస్తూ, అన్నం పెడతాడు. తన మనసులో ఆనందపడుతుంటాడు. అలాంటి మంచివాడి వద్దకు లక్ష్మీదేవీ రహస్యంగా వచ్చి చేరుతుంది.

4. అనయము దోషమే పరులయందు... శ్రియఃపతీ!

అనయము దోషమే పరులయందు కనుంగొని పల్కునట్టి యా
జనుని కొగిన్ గుణగ్రహణశక్తి నశించును; మంచి మాత్రమే
జనములలోన చూడగల చక్కని చూపులు పల్కునాల్క నా
కెనయగనిమ్ము వేంకటపతీ! అఖిలాండపతీ! శ్రియఃపతీ!

భావం: అఖిలాండ నాయకా! లక్ష్మీవల్లభా! వేంకటపతీ! ఇతరుల్లో ఎల్లప్పుడూ తప్పులనే చూసి వాటిని గురించి మాత్రమే మాట్లాడేవాడికి, క్రమంగా మంచిని గ్రహించే శక్తి నశిస్తుంది. అందరిలోనూ మంచిని చూసే చూపులు, అందరితోనూ మంచిగా మాట్లాడే నాలుకను నాకు ప్రసాదించు.

5. వేద పురాణ శాస్త్ర పదవీ నదవీయసియైన..... ఘల్లుఘల్లనన్.

వేద పురాణ శాస్త్ర పదవీ నదవీయసియైన పెద్దము
త్తైదువ కాశికానగర హాటక పీఠ శిఖాధిరూఢ య
య్యాదిమ శక్తి, సంయమివరా! యిటు రమ్మని పిల్చె హస్తసం
జ్ఞాదర లీల రత్నఖచితాభరణంబులు ఘల్లుఘల్లనన్.

భావం: సకల వేదాలు, సకల పురాణాలు, సకల శాస్త్రాలు చెబుతున్న మార్గానికి దగ్గరగా ఉన్న పెద్ద ముత్తదువ. కాశీనగరం అనే బంగారు పీఠాన్ని అధిరోహించిన ఆదిమ శక్తి. అలాంటి ఆమె తన చేతితో సంజ్ఞ చేసింది. ఆ సంజ్ఞలో ఆదరం కనపడింది. అప్పుడామె రత్నఖచితమైన ఆభరణాలు ఘల్లు ఘల్లుమని చప్పుడయ్యాయి. అలా చప్పుడవుతుండగా, ఆమె 'ఓ మునీశ్వరా! ఇటు రమ్ము' అని వ్యాసుడిని పిలిచింది.

సూచనలు:

- ✪ పద్య పూరణ విషయంలో ఎంపిక చేసుకున్న పద్యంలోని నాలుగు పాదాల్లో ప్రాస స్థానంలోని అక్షరం సమానంగా ఉండాలి.
- ✪ అక్షర దోషాలు లేకుండా జాగ్రత్త పడాలి.
- ✪ పద్య పాదాల్లోని సంధి పదాలను విడదీయకుండా రాయాలి.

ఉదా: 'బీదలకన్న వస్త్రములు పేర్మినొసంగుము' అని రాయాలి. అంతేగానీ 'బీదలకు అన్నవస్త్రములు పేర్మినొసంగుము' అని సంధి పదాలను విడదీయకూడదు.

రచయిత: పెద్దింటి శారంగపాణి